

Ametnikueetika nõukogu seisukoht nr 7

Heaks kiidetud 15.04.2016

Kaitseministeerium (edaspidi KM) esitas 18.03.2016. a eetikanõukogule teist korda seisukoha kujundamiseks uuendatud dokumendi kavandi „KM valitsemisala asutuste tegevus Eesti kaitsetööstusettevõtetele ekspordivõimaluste loomisel“. Korda oli täiendatud lähtudes eetikanõukogu 23.11.2015. a avaldatud [seisukohast nr 5](#). Lisaks selgitati pöördumises 2015. a detsembris kogunenud kaitseministri kaitsetööstusnõukogu seisukohti ning saadeti eetikanõukogule tutvumiseks Taani kaitseministeeriumi strateegia Taani majanduse edendamise toetamiseks.

Pöördumise lühikokkuvõte

Pöördumises märgitakse, et kaitsetööstuse arendamine on avalik ülesanne ning valitsuse poliitiline prioriteet. Viidatakse kaitsetööstuspoliitikale kui valdkonna alusdokumendile, KM põhimäärusele ja valitsuse koalitsioonilepingu punktile 6.32, mille kohaselt on kaitsetööstuspoliitika ning rahvusliku kaitsetööstuse arengu toetamine riiklik prioriteet. Samuti märgitakse, et alates 2016. a on KM struktuuri loodud kaitsetööstuse ja –innovatsiooni osakond, mis vastutab rahvusvahelise konkurentsivõimelise ning suure ekspordipotentsiaaliga kaitsetööstuse arendamise eest.

Uuendatud korra järgi võivad KM valitsemisala teenistujad kaitsetööstusvaldkonna ettevõtteid toetada järgmiste tegevuste kaudu – osalemine praktilise kasutajana rahvusvahelistel kaitsetööstusnäitustel, seminaridel ja äridelegatsioonide visiitidel, ettevõtetele oluliste kontaktide vahendamine ning väliturunduses kasutus- ja testimisreferentsi pakkumine. Ettevõtete toetamine eeldab, et Kaitseväl on konkreetse ettevõtte kaitsetööstustoote või teenuse kasutus- või testimiskogemus, millele saab ettevõtte avalikult viidata. Ettevõtete koostöö KM valitsemisalaga võib seisneda osalemises varustushangetel, teadus- ja arendusprojektides, Eesti Kaitsetööstusliidu töörühmades või KM arendustoetuste konkurssidel. Toetuse saamise (ehk sisuliselt KM valitsemisala asutuse teenistuja lähetusse saatmise) otsustab taotluse alusel kaitseministri moodustatud kaitsetööstuse koostöökomitee, kus on esindatud KM, Kaitsevägi, Eesti Kaitsetööstuse Liit.

Võrreldes 22.10.2015. a eetikanõukogule esitatud versiooniga on dokumendis tehtud 3 põhilist muudatust:

- 1) korrast on eemaldatud müügitehingute läbirääkimistel osalemine;
- 2) KM valitsemisala teenistujate osalemist kaitsetööstusettevõtlust toetavatel visiitidel käsitletakse teenistusülesandena, mitte täiendava tegevusena;
- 3) KM valitsemisala teenistujate kaitsetööstusettevõtlust toetavate tegevustega kaasnevad lähetuskulud kaetakse KM eelarvest – eelmises versioonis nähti ette, et teenistuja kulud kandis messil või näitusel osalev ettevõtte.

Eetikanõukogu seisukoht

Eetikanõukogu tunnustab Kaitseministeeriumi konstruktiivse lähenemise ja püüdluse eest kaitsetööstuse arendamisel muu hulgas juhinduda ka ametniku eetikakoodeksis välja toodud põhimõtetest.

Seisukoha kujundamisel hindas eetikanõukogu täiendatud dokumendi kooskõla usaldusvääruse, erapooletuse ja avatuse väärtustega. Usaldusvääruse väärtuse kohaselt teostab ametnik avalikku võimu ainult avalikes huvides. Erapooletuse väärtuse järgi peab ametnik hoiduma tegevustest ja olukordadest, mis võivad kahtluse alla seada tema erapooletuse tööülesannete täitmisel. Avatuse ja koostöö väärtus eeldab, et võimu teostatakse läbipaistvalt ja arusaadavalt.

Eetikanõukogu hinnangul annavad dokumendis tehtud põhimõttelised muudatused (tegevuse rahastamine KM valitsemisala eelarvest taotluskemmi alusel ja tegevuse käsitlemine teenistujate tööülesandena) kindluse, et toetatava tegevuse näol on tegemist riigi huviga Eesti kaitsetööstussektori ettevõtteid välisturgudele aidata. Avaliku teenistuja rolli selguse seisukohast on positiivne, et müügitegevustes osalemine on dokumendist välja jäetud. Samuti on toetuse sihtgrupp avatuse ja läbipaistvuse seisukohast selgemini määratletud, võimaldades toetusttaotluste esitamist vaid neile ettevõtetele, kelle toode või teenuste osas omab riik reaalset kasutus- või testimiskogemust.

Samas on uuendatud versioonis tagaplaanile jäänud huvide konflikti maandamise temaatika. Eetikanõukogu soovib täiendavalt läbi mõelda ettevõtete toetuskemmi rakendamise põhimõtted, et hilisemates õigussuhetes (sh hankemenetluses) ei tekiks vastuolu läbipaistvuse ja erapooletuse väärtustega – näiteks vältima peaks olukorda, kus ettevõttele kasutusreferentsi pakkunud ametnik hindab hankekomisjonis sama ettevõtte esitatud pakkumust. Samuti soovib eetikanõukogu konkreetsete näidete varal kokku leppida, missugustest lisahüvedest tuleb ettevõtete toetamisele suunatud tegevuste käigus keelduda. Keelatud lisahüvedest tuleb teavitada kasutusreferentsi pakkuvaid teenistujaid ja ka kaitsetööstusvaldkonna ettevõtjaid. Samuti tuleb messidel osalevatele teenistujatele eraldi rõhutada, et nende pädevus saab piirduda ainult riigi kasutuskogemuste tutvustamise, mitte ettevõtte huvide esindamisega.

Kokkuvõttes on eetikanõukogu seisukohal, et uuendatud kord on üldises plaanis ametniku eetikakoodeksiga kooskõlas. Erapooletuse ja avatuse väärtusega täieliku kooskõla tagamiseks soovime eetikanõukogu seisukohas viidatud teemasid täpsustada.

/allkirjastatud digitaalselt/

Heiki Sibul

Ametnikueetika nõukogu esimees